

EUR

Regionalni ekonomski izgledi Jesen 2017. godine

Reforma pravosuđa: Šta se može naučiti iz iskustva centralne, istočne i jugoistočne Evrope

Lora Papi (Laura Papi)

Pomoćnica direktora, Jedinica za brzo rastuće ekonomije

Radionica Zajedničkog bečkog instituta
12. jun 2018. godine

Zašto težište staviti na reformu pravosuđa?

*“Institucije su determinante u osnovi
performansi ekonomije”*

*(Daglas Nort (Douglass North), govor na
dodeli Nobelove nagrade 1993. godine)*

- **Za konvergenciju je potreban novi talas reformi**
- **Pravosudne reforme i suzbijanje korupcije smatraju se ključnim prioritetima strukturnih reformi u mnogim evropskim zemljama**

Koje zemlje su obuhvaćene i zašto?

20 zemalja centralne, istočne i jugoistočne Evrope koje su članice EU ili teže da uđu u Evropsku uniju.*

Institucionalno preuređenje i znatna poboljšanja u pravosuđu, tokom procesa tranzicije i pristupanja EU.

Slična početna okruženja, zajednički cilj pristupanja EU, razlike u kvalitetu institucija → "prirodni eksperiment" izgradnje institucija.

*Albanija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Češka, Estonija, Mađarska, Kosovo, Letonija, Litvanija, Makedonija, Moldavija, Crna Gora, Poljska, Rumunija, Srbija, Slovačka, Slovenija, Turska i Ukrajina.

Šta mi radimo?

Ispitujemo šta je to što može da podstakne pravosudne reforme

- Reforme pravosudnog sistema i kontekst u kojem su se odvijale
- Kako se delotvornost pravosuđa razvijala tokom vremena i kako se zemlje međusobno porede kad je u pitanju delotvornost pravosuđa
- Faktori koji su omogućili reforme: domaći faktori i uloga EU

Kako smo analizirali pravosudne reforme?

Studije slučaja

Empirijska analiza

Panel regresije

Savet Evrope

Svetski ekonomski forum

(Indeks globalne konkurentnosti)

Evropska komisija za efikasnost pravosuđa (CEPEJ)

Grupa država za borbu protiv korupcije (GRECO)

Evropska komisija

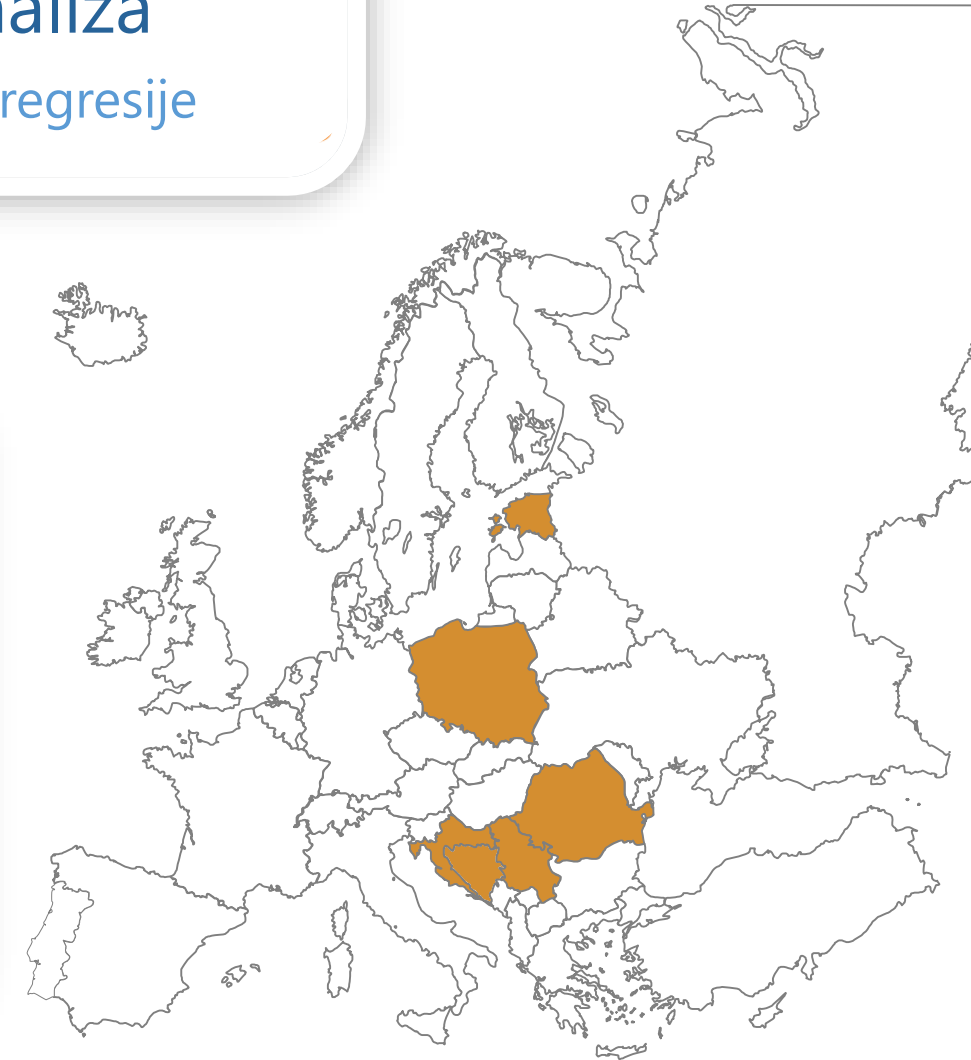
Indikatori Svetske banke za istraživanje upravljanja u svetu

Univerzitet u Geteborgu i

Institut Varijeteti demokratije (V-Dem)

Projekat Svetske banke o poslovanju

Vodič za međunarodni rizik država (ICRG)

Sa izazovima u oblasti vladavine prava suočavaju se mnoge evropske zemlje.

U zemljama CIJIE značajan napredak, ali i dalje postoje nedostaci

Vladavina prava, 2016.

- Ispod 25 percentila
- Između 25 i 75 percentila
- Preko 75 percentila

Izvor: Indikatori Svetske banke za istraživanje upravljanja u svetu.
Napomena: Globalna distribucija bez zemalja sa niskim nivoom dohotka.

Prostor za poboljšanje posebno u pogledu nezavisnosti i nepristrasnosti sudstva

Nezavisnost sudstva 2015.

Nepristrasni sudovi 2015.

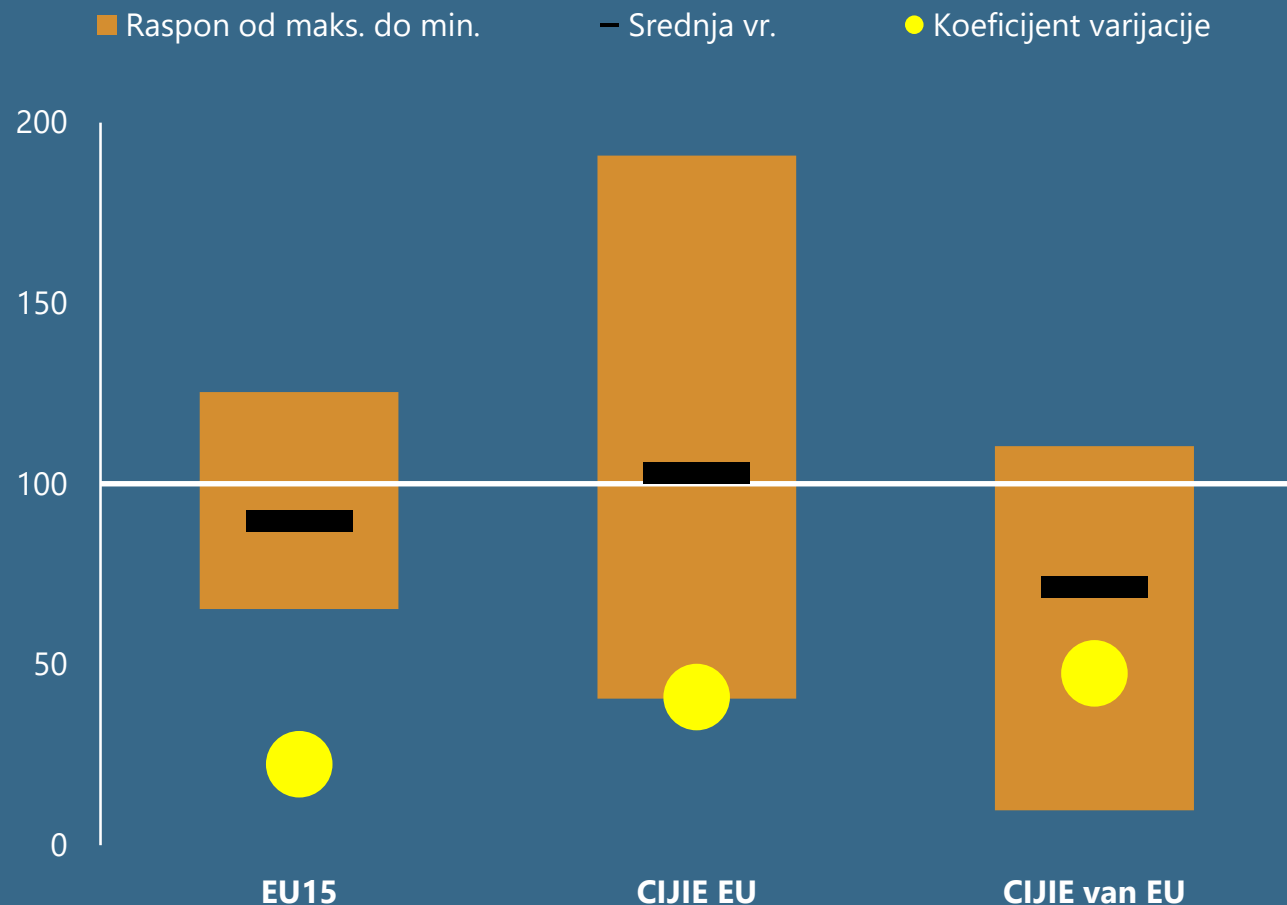
- Ispod 25 percentila
- Između 25 i 75 percentila
- Preko 75 percentila

Efikasnost pravosuđa je generalno dobra

Stopa rešavanja predmeta: stečajni postupci, 2014 1/

Grupa označava
sličnost, ali disperzija
u zemljama velika

Izvor: Evropska komisija za efikasnost pravosuđa.

1/ Vrednosti veće od 100 ukazuju da je više predmeta rešeno nego primljeno i ukazuju na veću efikasnost. Koeficijent varijacije pomnožen je sa 100.

Istorijski napredak, ali ima još dosta toga da se uradi

“...Sudstvo je kamen temeljac bilo kog sistema kontrole. Ipak, naši nalazi pokazuju da preko trećine naših država članica ne garantuje dovoljne standarde nepristrasnosti i nezavisnosti.”

Savet Evrope

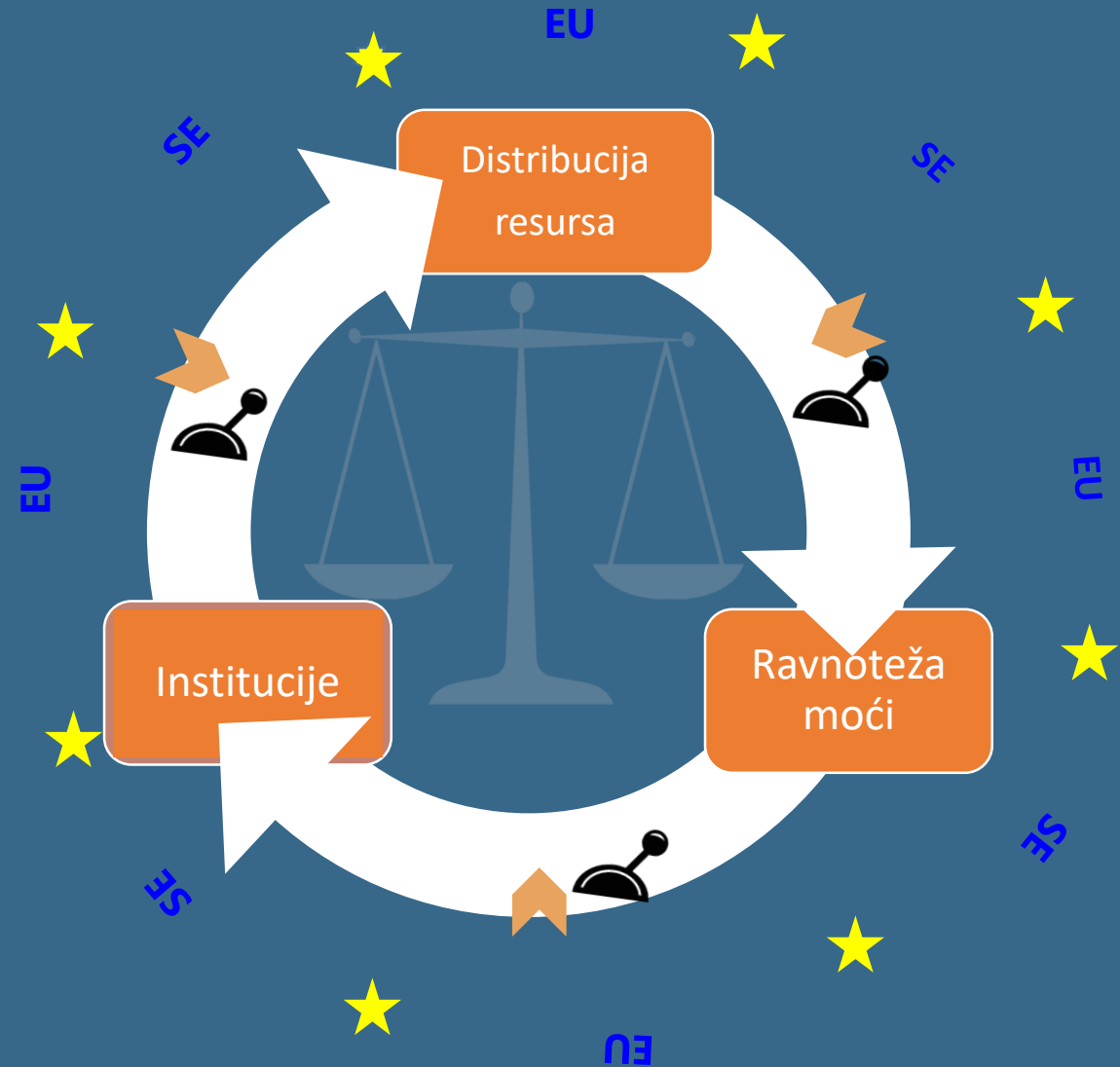

Faktori koji omogućavaju delotvorne pravosudne sisteme

 = **Politike kojima se povećava jednakost**

 Izbor sudija na osnovu rezultata rada

 Veća transparentnost i civilno društvo

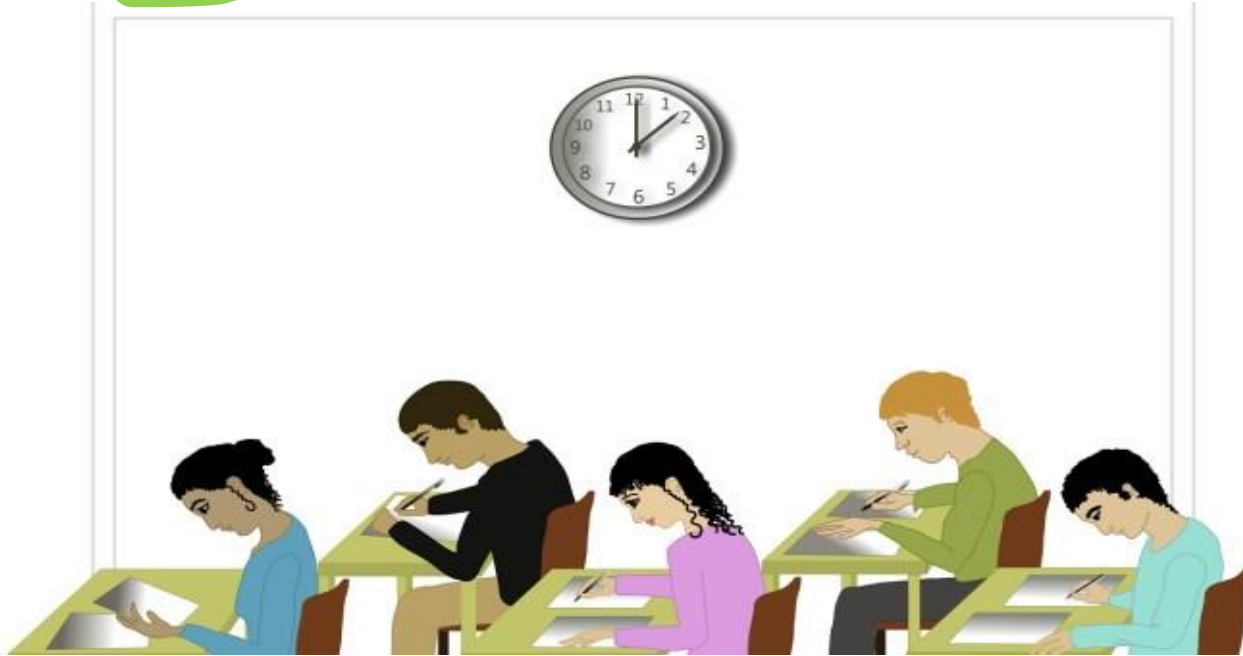

Ravnomernija raspodela resursa olakšala je pravosudne reforme

- **Bilo je važno da li je privatizacija dovela do koncentrisanog ili disperzovanog vlasništva**
- **Od pomoći su bili veća otvorenost i umanjene tržišne moći**
- **Širi pojam od Džini koeficijenta, takođe jednak pristup mogućnostima**

Postupci za zapošljavanje/napredovanje sudija koji se temelje na rezultatima rada su od suštinske važnosti za nezavisnost i nepristrasnost

Moć transparentnosti

transparency

- Zakoni o slobodi informisanja ojačali su civilno društvo
- Transparentnost je poprimila mnoge oblike (npr. prijavljivanje imovine, ankete, pokazatelji, e-uprava)
- Pomagala je naročito kada drugi faktori nisu bili povoljni

Uloga EU i Saveta Evrope kao spoljnih faktora

Ključno je ubrzati reforme, ali trajnost reformi zavisila je više od domaćih faktora

OSTALI FAKTORI

- Snaga civilnog društva
- Fragmentacija društva
- Favoritizam u politici
- Koeficijent zavisnosti starog stanovništva
- Dohodak po glavi stanovnika

Šta smo naučili? Šta možemo da uradimo?

1

Znatan napredak, ali ne linearni. Treba da nastavimo da težimo delotvornosti sudstva.

2

Ispitati distributivne implikacije politika i faktore koji dovode do nejednakosti.

- **Politika konkurencije**
- **Smanjenje prepreka za ulazak/otvaranje**
- **Redistributivna fiskalna politika**

3

Birati i unapređivati državne zvaničnike prema zaslugama.

4

Transparentnost može da da impuls reformama. Primeri: transparentne javne nabavke; finansijska obelodanjivanja; e-uprava.

5

EU i Savet Evrope ključni su za ubrzavanje reformi, ali da bi reforme bile trajne potrebno je da utiču na domaće faktore.

Aitäh

Хвала

Teşekkür

Děkuji

Paldies

Благодаря

Дякую

Ďakujem

Hvala

Ацію

Дзякуй

Спасибо

Dziękuję

Thank you

Mulțumesc

Благодарам